

Diagnòstic de la televisió digital terrestre local a Catalunya (setembre - octubre 2009)

CONSELL DE L'AUDIOVISUAL DE CATALUNYA

Resum

El Diagnòstic de la televisió digital terrestre local a Catalunya (setembre - octubre 2009) és una síntesi d'un estudi més ampli sobre la televisió digital terrestre local (TDT-L) a Catalunya que es va presentar al Parlament el 23 d'octubre de 2009. Aquest estudi, elaborat pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya, tenia com a objectiu conèixer de primera mà l'estat del sector, per així poder orientar les actuacions necessàries en un futur.

Aquest article recull tres parts del text presentat al Parlament: la metodologia i les fortaleses de Catalunya davant de la implantació de la TDT-L; les conclusions i els objectius operatius, i les oportunitats que suposa per a Catalunya la implantació d'aquest sistema d'emissió.

Paraules clau

TDT, televisió, digital, local, TDT-L, múltiplex, programa.

Abstract

Diagnòstic de la televisió digital terrestre local a Catalunya (setembre - octubre 2009) [Diagnosis of local digital terrestrial television in Catalonia (September-October 2009)], it's a summary of a more extensive study of local digital terrestrial television (local DTT) in Catalonia presented to the Catalan Parliament on 23 October 2009. This study, produced by the Catalan Audiovisual Council, had the aim to get first-hand information about the situation of the sector, in order to guide the actions needed in the future.

This article here contains three sections from the summary document: the methodology conclusions and operational goals; Catalonia's strengths regarding the roll-out of local DTT; its conclusions and operational goals; and the opportunities provided for Catalonia by the implementation of this broadcasting system.

Key words

DTT, television, digital, local, local DTT, multiplex, programme.

Introducció

L'estudi sobre la televisió digital local a Catalunya va néixer de la voluntat del CAC de conèixer de primera mà l'estat del sector, per tal d'orientar les actuacions que caldrà emprendre-hi a partir d'una situació que és, i es preveu, complexa.¹ L'estudi formula un diagnòstic global i per demarcacions, a partir de l'anàlisi de cadascun dels concessionaris, tant privats com públics, de la situació dels diferents canals múltiplex (MUX), la seva gestió, els centres emissors assignats i els problemes de cobertura. També s'avalua la viabilitat dels diversos prestadors a partir de la demografia, l'economia i l'orografia de cadascuna de les 21 demarcacions en què es divideix la televisió digital terrestre local (TDT-L) a Catalunya.

La part més important de les dades de l'estudi sobre la televisió digital terrestre local a Catalunya procedeix dels mateixos actors implicats, mitjançant un treball de camp en què van participar tres consellers del CAC i un acadèmic expert en el tema procedent de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb el suport de l'Àrea d'Estudis i Recerca del Consell. Durant, aproximadament, un any, aquest grup de treball va visitar les oficines i els centres de producció de cada prestador local, es va entrevistar amb els seus responsables, va examinar la realitat sobre el terreny i va escoltar-ne els projectes i les inquietuds. També es va parlar amb altres prestadors no lo-

cals, xarxes de sindicació, operadors de senyal i institucions relacionades amb el desenvolupament i la implantació de la TDT local a Catalunya. Algunes de les informacions obtingudes són confidencials i resten subjectes a la normativa sobre protecció de dades i, en conseqüència, no es faran públiques.

L'altra part de les dades provenen dels documents aportats pels mateixos prestadors de serveis de televisió, i també per altres estudis i fonts de credibilitat reconeguda. En aquest sentit, s'ha analitzat tota la documentació disponible sobre els processos de concessió de la gestió de programes, els paràmetres i les variables tècniques de cada demarcació, les necessitats corporatives de les televisions locals per elaborar continguts i altres reculls informatius i estadístics sobre el sector de l'audiovisual a Catalunya en general, així com la diversa literatura acadèmica sobre la matèria.

L'estudi de la televisió digital terrestre local es va presentar al Parlament de Catalunya el 23 d'octubre de 2009 mitjançant un document de síntesi anomenat *Diagnòstic de la televisió digital terrestre local a Catalunya (setembre - octubre 2009)*² i algunes parts d'aquest document són les que es reproduïen en aquest article: la metodologia, les fortaleses de Catalunya davant de la implantació de la televisió digital terrestre local (TDT-L); les conclusions i els objectius operatius, i les oportunitats que suposa per a Catalunya la implantació d'aquest sistema d'emissió.

Fortaleses de Catalunya davant de la implantació de la TDT

1. Presència nombrosa de concessionaris interessats en la televisió local a Catalunya

Un dels trets fonamentals de la televisió digital terrestre local (TDT-L) a Catalunya és la presència, entre els concessionaris, d'un nombre molt important de prestadors, tant privats com públics, molt decidits a continuar fent televisió local.

En el cas dels privats, són prestadors històrics que fa molt de temps que operen en el sector i, de fet, han convertit la televisió local en la seva opció professional. Es tracta de petits empresaris que tenen en la televisió local el seu mode de vida. Tenen un funcionament particular segons cada cas, lluny d'actuar als nivells de l'economia política dels grans grups mediàtics. Aquests actors són un punt fort en la transició de la TDT-L, perquè la necessiten per continuar existint.

Pel que fa als prestadors públics, els de les ciutats amb televisions analògiques de més entitat han fet una aposta forta per la TDT-L. Altres ciutats de l'àrea metropolitana han iniciat processos de consorci, i ciutats importants sense tradició de televisió pública s'han decidit a tenir-ne a partir d'aquest procés.

2. Presència de concessionaris interessats en el model de televisió de proximitat

Un altre punt fort és la predisposició de bona part dels prestadors, que convergeixen amb el model que des de les administracions públiques es vol impulsar: una televisió de proximitat. Si no fos així, el procés hauria estat probablement més conflictiu. Els prestadors públics entenen el model de proximitat com un servei per a la ciutadania, i els privats han visualitzat una concordança entre la proximitat i la perspectiva de negoci.

3. Vinculació dels prestadors a grups multimèdia catalans

Cal destacar que alguns concessionaris de la TDT-L estan vinculats a grups de comunicació locals i comarcals, d'una banda, o nacionals, de l'altra. Això possibilita tenir més múscul empresarial per fer front als diferents reptes i, a més, aquesta dimensió multimèdia podria créixer en els propers mesos.

4. La cultura associativa del sector i l'existència de xarxes de sindicació catalanes

La històrica tradició cooperativa de la televisió local catalana també suposa un punt fort del sector. Aquesta realitat explica l'existència de les experiències de xarxes de sindicació tant públiques com privades, que són un actiu clau per assolir les obligacions concessionals i també per aplicar el model català de TDT-L de proximitat.

5. Administracions públiques sensibles al sector i implicades en la migració

Finalment, un punt fort de Catalunya en el pas a la TDT-L és la sensibilitat històrica de les administracions del país cap a la

televisió local i la seva implicació activa en el procés de transició a partir del diàleg i la col·laboració amb el sector.

Conclusions i objectius operatius

1. La implantació de la TDT-L (setembre - octubre de 2009): complexa i difícil

El setembre de 2009, a Catalunya hi ha en funcionament 18 dels 24 MUX previstos segons el Pla tècnic nacional de la televisió digital local. Dels 92 programes que s'haurien d'haver posat en marxa, només ho han fet 47, el 51% del total. No tots els 70 programes encabits en els 18 MUX encesos estan ement: ho fan el 67,1%. Aquestes dades indiquen la situació complexa i difícil que presenta la implantació de la TDT-L a Catalunya.

Per considerar que la televisió digital terrestre local està implantada en una demarcació, es requereixen tres requisits bàsics: l'aprovació dels projectes tècnics; l'emissió, encara que sigui en proves, del MUX, i la definició del mercat televisió, de manera que se sàpiga quins prestadors prestaran el servei i quins no. Aquests tres requisits, el maig de 2009, només es complien en 2 de les 21 demarcacions previstes.

Les dades també assenyalen que la televisió local està endarrerida respecte al calendari d'encesa digital previst pel Govern de la Generalitat i que els mesos precedents a l'apagada analògica establerta pel Govern de l'Estat (abril de 2010) seran especialment intensos en la concreció de molts projectes d'implantació.

Tot plegat, doncs, s'ha de situar en un context de transició. En l'actualitat, els prestadors de televisió, tant públics com privats, expressen la necessitat urgent de poder emetre en digital davant de la imminència de l'apagada analògica i la pèrdua d'una part de l'audiència que ja ha migrat a la TDT. Les condicions tècniques per emetre s'estan resolent. El Govern de la Generalitat està conduint el procés d'encesa digital i de la propera apagada analògica, i ha dut a terme actuacions per ampliar-ne la cobertura prevista inicialment, de manera que la TDT pugui arribar a tots els nuclis de més de 50 habitants. En aquest context, cal tenir present la situació en què es troben els prestadors que han d'emetre en la TDT-L, tant els públics com els privats.

Caldrà, en conseqüència, continuar fent les actuacions relacionades amb la transició envers la televisió digital, accentuant-ne la intensitat en aquesta darrera etapa, i garantir els costos addicionals que significa la pràctica cobertura universal fins a la consolidació del sistema. Com a aspecte més concret en relació amb les condicions per emetre dels diferents prestadors, cal millorar el procediment d'autorització dels plans tècnics per tal que, en la recerca d'una millor eficàcia, no es desvirtui el resultat del concurs.

Taula 1. Estat dels projectes tècnics, dels MUX i dels programes de TDT-L i relació amb els calendaris d'encesa digital i apagada analògica (setembre-octubre 2009)

Demarcació	Projecte tècnic	MUX	Programes emetent	Mercat definit	Encesa sincrònica	Calendari d'apagada
Balaguer* (Garrigues-Noguera-Pla d'Urgell-Segarra-Urgell)	Aprovat provisional	No emet	0/3	No	06/2009	31/12/2009
Barcelona (Barcelonès)	Aprovat (privat)	Emetent	8/8	No	2008-2009	03/04/2010
	Aprovat (públic)	Emetent			2008-2009	03/04/2010
Blanes* (Selva)	Aprovat provisional parcial	No emet	1/3	No	06/2009	31/12/2009
	Aprovat (privat)	Emetent	3/8	No	2008-2009	03/04/2010
Cornellà de Llobregat ** (Baix Llobregat)	No presentat (públic)	No emet	4/4	No	2008-2009	03/04/2010
	Pendent aprovació	Emetent		06/2009	31/12/2009	
Figueras (Alt Empordà)	Aprovat	Emetent	2/4	Sí	06/2008	31/12/2009
	Pendent aprovació	No emet	2/4	No	12/2008	30/06/2009 - 03/04/2010
Girona (Gironès-Pla de l'Estany)	Aprovat provisional	No emet	0/4	No	12/2008	31/12/2009
	Aprovat provisional parcial	No emet	2/4	No	12/2008	31/12/2009 - 03/04/2010
Granollers (Vallès Oriental)	Aprovat provisional	Emetent	4/4	No	12/2008	30/06/2009 - 03/04/2010
	Aprovat parcial	Emetent	2/4	Sí	12/2009	30/06/2009
Igualada (Anoia)	Aprovat provisional parcial	No emet	1/4	No	12/2008	31/12/2009
	Aprovat provisional	No emet	2/4	No	06/2009	31/12/2009
Lleida (Segrià)	Aprovat provisional parcial	No emet	0/4	No	12/2008	31/12/2009 - 03/04/2010
	Aprovat provisional	Emetent	4/4	No	12/2008	30/06/2009 - 03/04/2010
Manresa (Bages-Berguedà-Solsonès)	Aprovat provisional	Emetent	4/4	No	12/2008	30/06/2009 - 03/04/2010
	Aprovat parcial	Emetent	2/4	Sí	12/2009	30/06/2009
Mataró (Maresme)	Aprovat provisional parcial	No emet	1/4	No	12/2008	31/12/2009
	Aprovat provisional parcial	Emetent	2/4	No	06/2008	31/12/2009
Olot (Garrotxa-Ripollès)	Pendent aprovació	Emetent	5/8	No	2008-2009	03/04/2010
	Aprovat provisional parcial	Emetent	1/4	No	2008-2009	03/04/2010
Palafugell (Baix Empordà)	Aprovat provisional parcial	Emetent	4/4	No	12/2008	03/04/2010
	Aprovat provisional parcial	Emetent	3/4	No	06/2008	31/12/2009
Reus (Baix Camp-Priorat)	Aprovat provisional parcial	No emet	0/3	No	12/2009	31/12/2009
	Aprovat provisional	Emetent	3/4	No	06/2008	31/12/2009
Sabadell (Vallès Occidental)	Aprovat provisional parcial	No emet	0/4	No	12/2009	31/12/2009
	Aprovat parcial	Emetent	3/4	No	06/2008	03/04/2010
Seu d'Urgell (A. Ribagorça-A. Urgell-Cerdanya-P. Jussà-P. Sobirà)	Pendent aprovació	Emetent	4/4	No	12/2008	31/12/2009
	Aprovat provisional	Emetent	0/4	No	12/2009	31/12/2009
Tarragona (Tarragonès-Conca de Barberà-Alt Camp)	Aprovat provisional parcial	No emet	3/4	No	06/2008	03/04/2010
	Aprovat parcial	Emetent	0/3	No	12/2009	31/12/2009
Tortosa (Baix Ebre-Montsià-Ribera d'Ebre-Terra Alta)	Aprovat provisional parcial	No emet	0/3	No	12/2009	31/12/2009
	Aprovat	Emetent	3/4	No	06/2008	31/12/2009
Vic (Osona)	Aprovat provisional	No emet	0/3	No	12/2009	31/12/2009
	Aprovat provisional parcial	Emetent	3/4	No	06/2008	31/12/2009
Vielha e Mijaran* (Val d'Aran)	Aprovat provisional	No emet	0/3	No	12/2009	31/12/2009
	Aprovat provisional parcial	Emetent	3/4	No	06/2008	31/12/2009
Vilanova i la Geltrú (A. Penedès-B. Penedès-Garrafr)	Aprovat provisional parcial	Emetent	3/4	No	06/2008	31/12/2009

* En aquesta demarcació, va quedar desert un programa al concurs per a la gestió indirecta del servei.

** Mitjançant l'Acord 101/2009, de 20 de maig, del Ple del Consell de l'Audiovisual de Catalunya, el CAC accepta la renúncia efectuada per Uniprex Televisió Digital Terrestre Catalana, S.L., i, en conseqüència, resol el contracte per a l'explotació del servei de TDT-L, del qual era titular en aquesta demarcació.

Font: elaboració pròpia a partir de la informació recollida al treball de camp, la facilitada per la Direcció General de Comunicació i Serveis de Difusió Audiovisual de la Generalitat de Catalunya sobre l'estat dels projectes tècnics dels MUX locals l'octubre de 2009, i les dades del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació [En línia] (2007): "Catalunya encendrà la TDT de manera sincrònica i per demarcacions entre el 2008 i el 2009". <http://www.coit.es/pub/ficheros/plan_nacional_de_transicion_a_latdt_1632863b.pdf> [Consultes: novembre de 2010]

2. La situació dels prestadors i la definició del mercat a les demarcacions

L'estat industrial i financer en què es troben els prestadors —tant públics com privats— és un element central per entendre el grau de desenvolupament de la TDT-L a Catalunya. Lluny d'estar tots preparats, la recerca ha posat de manifest que hi ha prestadors amb fortes mancances i, en el cas dels públics, consorcis que no tenen intenció d'engegar el programa que tenen assignat.

Sumant els programes actualment en funcionament, el setembre de 2009 emeten 47 programes, el 51% dels 92 possibles. D'aquests, 36 són privats i 11 són públics. Els restants, un 49% dels programes, encara estan en una situació incerta, ja que els seus responsables han declarat que no volen, o no poden, fer televisió, o bé hi ha dubtes sobre la seva sostenibilitat o capacitat per posar-les en marxa. Es tracta de 45 programes, dels quals 19 són privats i 26 són públics.

La recerca ha posat de manifest que el fet que estigui ementent no vol dir que el prestador estigui consolidat a la TDT. Així doncs, amb vista a avaluar el grau d'implantació de la TDT, no n'hi ha prou amb tenir en compte que un prestador tingui accés a continguts i a un centre emissor. També ha de poder comptar amb infraestructura de producció a la demarcació i una mínima solvència econòmica.

En aquest sentit, caldrà arbitrar un sistema d'ajuts a projectes que en permeti un desenvolupament industrial i financer, que constitueixi la base de projectes més sòlids.

3. La natura col·legial de la TDT-L: frens a la implantació

El fet que la TDT-L s'organitzi a partir de la demarcació comporta que la seva implantació tingui un fort component col·legial, segons el qual uns actors s'han de posar d'acord per gestionar un programa (els ajuntaments que han de crear consorcis) i tots (prestadors públics i privats) hagin de pactar com es gestionarà el MUX que comparteixen, sovint amb lògiques i formes de gestió molt diferents. Com a conseqüència, els problemes d'un prestador no l'afecten només a ell, sinó que poden incidir en els socis del MUX, tal com s'ha posat de manifest quan algun dels prestadors ha preferit retardar l'inici de les seves emissions o se'n planteja fins i tot la continuïtat.

Es pot afirmar que un dels factors que dificulta l'encesa dels MUX atén a la seva natura col·legial: l'arrencada dels consorcis, d'una banda, i la gestió conjunta del MUX, de l'altra. La necessitat d'aclarir quins prestadors estan disposats a fer televisió i quins no és urgent en moltes demarcacions.

I caldrà establir fórmules perquè les dificultats d'uns no condemnin a mort aquells que, amb voluntat de ser viables, no poden assumir tots o parts no individuals dels costos del múltiplex.

4. El cost de transmissió del senyal: una preocupació important

Tot i que el cost de transport del senyal ha baixat de manera substancial des que es van fer públics els primers preus l'any

2005, aquesta partida pressupostària és, a hores d'ara, una de les preocupacions més esteses entre els prestadors catalans. En la pràctica, hi ha un sol transportador de senyal (Abertis) i l'absència d'alternatives reals per optar ha generat moltes tensions en la negociació dels costos i les condicions dels contractes.

Si situem la preocupació pels preus de transmissió en el context col·legial del canal múltiplex, la qüestió adquireix més gravetat quan hi ha socis de MUX que no emeten, ja que el cost del senyal repercuteix en els que sí que ho fan. Aquesta qüestió és especialment greu en el cas de les demarcacions menys poblades i orogràficament complexes, ja que les despeses del transport del senyal són molt elevades en relació amb el volum de negoci.

Per assegurar la viabilitat de la TDT-L, cal garantir que la fixació dels preus per part de l'operador que realitza el transport del senyal es fa d'acord amb les condicions establertes per la CMT en el supòsit dels operadors amb poder especial de mercat, és a dir, preus orientats a costos i paritat de tracte o principi de no-discriminació. Si les posicions de domini en el mercat són sempre qüestionables, l'abús de domini és inadmissible quan aquest pot suposar el fracàs o la inviabilitat d'una política que ha apostat decididament per la diversificació i el pluralisme de l'oferta audiovisual de Catalunya.

D'altra banda, el cost de la transmissió del senyal també s'incrementa amb l'ampliació dels municipis planificats en les demarcacions del PTN i amb l'increment de les cobertures.

També en aquest cas hi influeix que es tracti de demarcacions orogràficament accidentades i amb baixa densitat de població. En canvi, les ampliacions de cobertura interessin els prestadors quan es poden dur a terme des de centres emissors ubicats en alguna de les grans torres de telecomunicacions de Catalunya, cosa que possibilita arribar a més població amb la mateixa despesa o amb un cost marginal molt petit.

Les mesures proposades en el punt 3 d'aquest apartat haurien de poder resoldre també aquest problema, així com els ajuts diferencials per part de l'Administració pública en funció de les dificultats.

5. La crisi com a agreujant

La crisi econòmica actua com a agreujant de la situació, ja que els problemes específics de la TDT i la situació concreta de cada prestador es veuen perjudicats per una davallada dels ingressos publicitaris i un ajustament dels pressupostos públics. Les inversions publicitàries per als prestadors privats van caure una mitjana del 20% el 2008 i, durant el 2009, alguns dels anunciants principals (immobiliàries i concessionaris de cotxes) gairebé han desaparegut del mercat. Els prestadors públics també han vist congelades o retallades les seves partides, ja que els pressupostos municipals han disminuït els seus ingressos i, paral·lelament, han hagut de fer front a un increment de les necessitats socials. Si bé la crisi no és la causa de la situació que ja tenia la TDT-L prèviament, sí que n'ha agreujat els problemes.

Respecte dels prestadors privats, les mesures proposades en el punt 2 d'aquest apartat i d'altres de similars haurien d'ajudar a afrontar aquesta situació provisional. No seria bo que la coincidència amb la crisi econòmica significués, en la pràctica, la desaparició de la televisió local de proximitat a Catalunya. Pel que fa als públics que no han emès en analògic, el canal ciutadà podria ser una solució provisional fins que els pressupostos permetin que es posin en marxa emissions convencionals.

6. Uns actors clau en la implantació: prestadors decidits a fer televisió

La natura col·legial del transport del senyal a la TDT-L i l'existència de prestadors amb problemes per desenvolupar els seus projectes pot estar portant alguns MUX a atzucacs. En aquest context de limitacions, l'existència d'un grup de 36 prestadors privats i d'11 de públics decidits a tirar endavant 47 programes de TDT-L i fer la migració s'ha de considerar un dels factors clau del procés.

Són aquests actors els qui dinamitzen el MUX on estan instal·lats i en solen liderar la posada en marxa, ja que entenen que han d'encendre en emissions digitals tan aviat com sigui possible per no perdre el pas en la transició. Sovint fins i tot actuen amb un cert tarannà pioner i, a vegades, per no dependre de la situació més retardada d'altres prestadors, posen en marxa el MUX sols o només amb una part dels prestadors previstos.

En el cas dels privats, la majoria són prestadors històrics que fa molt de temps que operen en el sector i, de fet, han convertit l'audiovisual local en la seva opció professional. Són petits empresaris que no especulen amb les seves empreses o grups multimèdia comarcals que necessiten televisió per ser actors mediàtics de referència en el seu territori. I, pel que fa als públics, la majoria provenen d'una tradició de televisió en analògic, amb l'excepció d'alguns que aposten per la nova creació d'una televisió pública que els permeti elaborar programes de proximitat a les seves demarcacions.

En un context tan complex, l'existència d'aquests prestadors s'ha de considerar un punt fort de la TDT-L catalana, ja que semblen adreçats a tenir un paper clau a les seves demarcacions i a liderar la implantació al país.

Caldrà tenir clar que aquests actors han de tenir el màxim suport institucional, garantint el model de proximitat i la voluntat de servei públic.

7. Oportunitats de desenvolupament de l'oferta pública local

La televisió pública local en la transició al sistema digital experimenta un doble vessant. Crisi, si atenem als projectes que finalment s'acabin materialitzant, i noves oportunitats, si atenem a les consecucions de les televisions que estan emetent i el seu paper en la provisió de continguts amb missió de servei públic.

La televisió local pública no pateix una crisi generalitzada, perquè hi ha molts exemples que en mostren un fort dinamisme

i lideratge. A més dels programes públics locals que han funcionat fins ara, també n'estan apareixent de nous en zones en què no n'hi havia cap, actuant com a elements dinamitzadors de l'activitat econòmica i de la creació d'ocupació. D'altra banda, quan algun dels municipis del consorci compta amb alguna televisió analògica en funcionament, es creen amb els altres municipis noves sinergies entre recursos tècnics i humans que prèviament no tenien relació. El fet mateix que nous ajuntaments s'afegeixin a l'activitat de fer televisió també fa possible que els recursos disponibles puguin ser superiors als que es destinaven a les emissions analògiques.

Una de les dades més rellevants que s'ha obtingut, en relació amb la televisió pública, és que els consorcis que aconsegueixen tirar endavant apareixen relacionats amb un altre fenomen que la TDT-L contribueix a desenvolupar: la creació de clústers audiovisuals locals. Molts d'aquests projectes, a més, estan vinculats a diverses universitats catalanes i a alguns centres de formació professional. L'objectiu és crear sinergies entre la recerca i la docència en estudis de comunicació i enginyeries de telecomunicacions; i la producció i la difusió audiovisuals. De fet, una de les constatacions d'aquest estudi és que la majoria dels programes públics que s'estan desenvolupant a Catalunya apareixen vinculats a projectes que van molt més enllà de la TDT-L.

Cal promoure, des de totes les instàncies, aquest model de noves indústries, i vincular-lo al sector quinari, relacionat amb l'educació, les noves tecnologies, les indústries culturals i el turisme de qualitat.

8. Redimensionament de la televisió pública local

En termes numèrics, podem dir que el redimensionament de la televisió pública local està significat una disminució de la seva presència relativa al territori. A finals dels anys noranta, aquest tipus de televisió havia suposat el 50% del sector, després va passar al 40% a mitjans dels anys dos mil i sembla possible que amb la TDT-L suposi fins i tot menys d'un 25% de l'oferta existent si la tendència actual continua. Això pot descompenyar el sistema comunicatiu, perquè la televisió pública és l'única que garanteix els continguts amb missió de servei públic i la presència normalitzada del català. En aquest context, algunes de les actuals televisions municipals estan abocades a desaparèixer per la inclusió en consorcis que no estan en condicions de posar en marxa el servei de televisió. Els motius d'aquesta situació són múltiples i bona part d'ells deriven de la necessitat de la dificultat que diversos municipis hagin de compartir un mateix programa i constituir-se en consorcis per gestionar-los. Les dinàmiques polítiques, les diferències entre poblacions i les rivalitats històriques són obstacles que es posen de manifest a l'hora de concretar la complexa forma d'organització requerida. I a aquesta dificultat, s'hi afegeix la crisi econòmica actual, amb una disminució objectiva dels ingressos municipals i la redefinició de les prioritats per part dels ajuntaments.

Certament, aquesta situació pot canviar a mitjà termini segons com evolucioni la situació general i si s'esdevé un con-

text més favorable per al funcionament d'aquests projectes. En qualsevol cas, cal mantenir la reserva d'espai públic per tal de garantir el pluralisme i la diversitat de l'oferta.

9. La televisió local és televisió de proximitat

La Llei 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya (LCA) defineix la televisió local com una televisió de proximitat i, com a tal, està "dirigida a satisfer les necessitats d'informació, de comunicació i de participació social de les comunitats locals compreses en la demarcació específica de què es tracti" (lletra h de l'article 1). La recerca realitzada reafirma la validesa del model de televisió de proximitat. Podem afirmar que la proximitat és competitiva a escala local i complementa amb eficàcia l'oferta de les televisions generalistes i temàtiques d'abast autonòmic o estatal.

La viabilitat econòmica de la televisió de proximitat es basa, doncs, en la seva especificitat, i al fet que satisfà les necessitats de l'audiència a la qual s'adreça. Això mateix permet captar ingressos publicitaris en els municipis en què s'emet, que constitueixen un mercat propi i delimitat. Amb tot, la proximitat és una condició necessària, però no suficient, per a la viabilitat. Els recursos públics també es mostren necessaris per a la viabilitat d'aquestes televisions i contribueixen, al seu torn, a reforçar-ne el perfil de proximitat. Per aquest motiu, els prestadors amb més arrelament al territori i més vinculació amb les seves institucions són els que aconsegueixen una millor viabilitat del negoci privat de la televisió.

Les televisions vinculades a grans cadenes, amb una proporció baixa de continguts de proximitat, han experimentat, en canvi, problemes seriosos de viabilitat, possiblement perquè a escala local no es pot arribar a competir amb les televisions d'abast autonòmic o estatal que compten amb molts més recursos i un mercat molt més ampli, i justament perquè l'audiència espera de la televisió local informacions, entrevistes o reportatges que tractin sobre l'entorn més immediat.

En termes generals, es pot dir que en el context de crisi econòmica actual i de baixa facturació publicitària, el perfil que dibuixa la televisió privada catalana en general és d'alta vulnerabilitat.

Les mesures apuntades fins ara poden ajudar a superar aquesta situació. En qualsevol cas, cal garantir que les televisions locals respectin la seva funció de proximitat, tot aplicant el marc legal vigent i els criteris interpretatius en relació amb la programació en cadena i la sindicació de continguts.

10. La TDT-L privada: una economia fràgil basada en els ajuts públics

Històricament, la televisió privada catalana s'ha caracteritzat per una economia precària, formada per petites empreses, amb beneficis minsos, voluntarisme i, sovint, amb pèrdues en els comptes d'explotació.

L'*Informe sobre l'audiovisual a Catalunya 2007*³ elaborat pel CAC (2009) posa de manifest que les característiques bàsiques del sector són la baixa liquiditat i l'endeutament. El 70% dels

ingressos de les televisions locals provenen de la publicitat, gairebé sempre d'anunciant locals. La resta dels ingressos (que en alguns casos superen de llarg el 30% fins a arribar eventualment al 50%) provenen de fons públics, ja sigui en forma de subvencions, ajuts indirectes, contractes de producció, etc. Segons l'estudi de la viabilitat de la televisió local privada (Generalitat de Catalunya 2006), els recursos aportats per les fonts públiques (ajuntaments, diputacions i Generalitat) a les emissores privades durant el 2005 globalment a Catalunya van ser de 8,3 milions d'euros. Aquesta quantitat, posada en relació amb els 19,3 milions que va ser capaç de generar el sector per ell mateix, representa un 43% del total.

El sector de la comunicació audiovisual presenta, doncs, característiques comunes respecte al sector cultural a Catalunya, que compta amb una implicació pública important.

Pel que fa a la TDT-L, els organismes pertinents hauran de tenir en compte aquesta relació entre el sistema públic i el privat a l'hora de prendre decisions i d'establir les polítiques de comunicació.

Caldrà racionalitzar i adequar el marc legal vigent pel que fa a la relació econòmica entre els prestadors privats i els poders públics, de manera que es respectin els principis de transparència i que els fons públics s'assignin a missions de servei públic.

11. La sindicació com a peça clau per a la sostenibilitat de la TDT-L

La informació recollida al llarg del treball de camp assenyala que les obligacions concessionals de programació preocupen molt la gran majoria de prestadors, atesos els elevats compromisos que van assumir i la consciència del fet que es tracta de quelcom exigible.

Efectivament, la suma de les hores de programació original que van proposar els adjudicataris dels 55 programes privats⁴ implica un total anual de 4.142 hores d'aquest tipus, amb una mitjana de 75,3 hores setmanals per concessionari, a les quals resten compromesos legalment en el moment de l'adjudicació; més del doble d'hores del que els mínims legals requereixen.

En els criteris d'interpretació elaborats pel CAC l'any 2008, s'estableixen els requisits per tal que la producció sindicada pugui ser computada com a programació original, de manera que es pot emprar per complir amb les 4 hores diàries i les 32 setmanals mínimes d'aquest tipus de programació i, lògicament, també per les hores addicionals que cada prestador ha de complir en funció dels compromisos contractuals en l'adjudicació de la concessió.⁵ Aquest punt és cabdal en la sostenibilitat de la TDT-L, amb la qual cosa la sindicació de continguts es presenta com una fórmula que permet l'eficiència i l'estabilitat del sistema. Aquestes possibilitats obren un camp de desenvolupament considerable als prestadors que vulguin emprar la sindicació, que, de fet, ja és un recurs força estès a la TDT-L catalana. No hi ha cap prestador que no formi part, pel cap baix, d'una de les xarxes de sindicació de continguts que existeixen a Catalunya. Així mateix, l'aparició de dues xar-

xes privades el 2008 i la diversificació de les dues públiques (la XAL, especialitzada en públics, i Comunicàlia, orientada cap als privats) s'ha de considerar com una oportunitat de desenvolupament de la TDT-L, ja que permet tenir accés a més quantitats de programes i més diversificats. Malgrat això, cal tenir present que actualment hi ha un perfil de prestador que utilitza molt els continguts sindicats, però que no aporta continguts propis, cosa que pot fer desvirtuar el model i que significa un dels principals reptes de les xarxes de sindicació de continguts: fer participar activament tots els prestadors en la producció de continguts sindicats.

L'existència de xarxes de suport a la proximitat completa el model específic català i ajuda a la sostenibilitat del sistema. Cal mantenir l'ajuda institucional.

12. Els solapaments entre demarcacions

Els solapaments entre demarcacions, ja sigui per solapaments de cobertura, ja sigui per raons econòmiques i demogràfiques, són una realitat que no es pot defugir, ja que configura un mercat diferent al definit sobre el paper pel PTN. L'autorització de centres emissors fora de la demarcació mateixa, motivada per poder fer arribar el senyal amb més eficàcia, ha contribuït a aquests solapaments. Raons de caràcter històric i social, així com la distribució poblacional o la mateixa orografia, s'afegeixen al fet que les demarcacions no siguin compartiments estancs, sinó que hi ha diferents formes de superposició entre elles. En algunes demarcacions això no constitueix un problema, ja que aquestes continuïtats es corresponen amb una coherència demogràfica i faciliten la viabilitat econòmica. Aquest és, doncs, un aspecte que ha d'estar present en les actuacions del CAC i del Govern respecte dels prestadors que actuen en aquestes àrees de continuïtat. És el context, per exemple, que caldrà tenir en compte en les autoritzacions del percentatge de producció sindicada o en les decisions sobre la cobertura o no de les concessions desertes.

En tot cas, per tal de garantir la racionalitat de les demarcacions existents i per a una major transparència i objectivitat, caldrà abordar una possible reforma legal amb la finalitat que el CAC pugui autoritzar excepcionalment un major percentatge d'emissió en cadena als prestadors que emeten en demarcacions adjacents quan es comparteixin àmplies zones de cobertura, hi hagi una clara continuïtat econòmica i demogràfica o per motius d'especial dificultat (orografia, baixa demografia), tot preservant la proximitat, en el marc dels principis que van presidir el concurs d'adjudicació corresponent.

13. L'especificitat de l'àrea metropolitana

Les demarcacions de Barcelona, Cornellà de Llobregat i Sabadell compten, com a denominador comú, amb dos MUX cadascuna, i presenten nombrosos elements de continuïtat. Conformen una part fonamental del que s'anomena *l'àrea metropolitana*.

Tres dels quatre prestadors públics unimunicipals (Barcelona, Badalona, l'Hospitalet de Llobregat) ja emetien en ana-

lògic i han fet la transició a la TDT sense problemes destacables. En canvi, els prestadors públics que s'han d'organitzar en consorcis presenten més problemes.

Paradoxalment, i malgrat tractar-se de les tres demarcacions teòricament més viables, són també les que presenten més dificultats perquè els privats hi trobin el seu nínxol i per concretar la televisió de proximitat. Tampoc no ha estat una solució apostar per l'emissió en cadena, encara que es pertanyi a grans grups mediàtics d'àmbit espanyol. Justament aquests són els que han patit una crisi manifesta, amb el retorn d'una concessió a la demarcació de Cornellà de Llobregat i el replantejament de la seva activitat per part d'uns altres dos prestadors que tenen concessions a Barcelona, Cornellà de Llobregat i Granollers. Els prestadors privats restants tenen una situació desigual tant pel que fa al tipus de programació com al seu model de negoci, i és difícil fer-ne previsions. Per ara, també sobreviuen els qui han apostat per la proximitat.

L'evolució diferencial dels diferents prestadors, sumada al solapament parcial de cobertura per l'autorització del centre emissor a Collserola per Cornellà de Llobregat, pot alterar considerablement el mapa de la TDT-L previst a les demarcacions.

Caldrà, doncs, replantejar a fons del mapa de canals de l'àrea metropolitana, tenint en compte l'especificitat de cadascuna de les demarcacions que la componen, els solapaments existents entre elles, i la viabilitat econòmica, política i social de cada múltiplex.

14. La viabilitat del conjunt del sector de la TDT-L

Hi ha dues impressions força generalitzades al voltant de la TDT-L: que Catalunya no pot suportar econòmicament 92 televisions locals i que hi ha demarcacions que tenen massa poca població per ser sostenibles. Les dades acompanyen aquestes impressions i, certament, sembla que el sector televisiu local privat és un negoci de dimensions reduïdes que pateix problemes per transitar i consolidar-se a la TDT-L. Hi ha dues dades que apunten en aquesta línia. D'una banda, el fet que tot just s'hagin posat en marxa 46 programes abans de l'apagada analògica i, de l'altra, que els ajuts públics continuen essent una de les fonts principals de finançament.

De tota manera, cal tenir present que, a partir del 2007, s'han anat prenent una sèrie de decisions polítiques que poden introduir components de viabilitat a més actors. Per començar, la possibilitat que la producció sindicada esdevingui la fórmula idònia per complir les obligacions concessionals, a partir dels criteris definits pel CAC. I, finalment, l'opció del model de televisió de baix cost per als programes públics, que poden trobar en aquest sistema una via per posar en marxa televisions que, d'altra manera, no haurien arrancat. Aquests reajustaments del model poden obrir la via a un sistema amb algun prestador més que la quarantena previsibles.

Respecte de la viabilitat de les demarcacions i la relació amb el seu nombre d'habitants, simplificaríem la natura de la unitat d'organització de la TDT si tot es reduís a una qüestió de densitat de població. És a dir, efectivament, una demarcació és un

territori amb una superfície determinada i una població al seu interior que dona lloc a una densitat de població concreta. Aquesta és la base sobre la qual els prestadors han de fer els seus primers càlculs econòmics per veure si la demarcació és sostenible, però és una dada insuficient. Una demarcació és també un MUX o dos. Per tant, és una xarxa (o dues) de telecomunicacions amb les característiques tècniques d'emissió corresponents. Segons com sigui l'orografia de la demarcació, com es distribueixi la població i quina xarxa de transmissions sigui necessària per cobrir-la, els costos de transmissió variaran notablement. Així, i posant aquesta dada en relació amb la població, dues demarcacions amb un nombre d'habitants similar poden presentar diferències notables de viabilitat si una necessita una xarxa molt més complexa que l'altra.

Dins d'un MUX, hi caben quatre programes. Per tant, una demarcació també prefigura el seu mercat audiovisual. En aquest sentit, una zona pot ser viable en el sentit de poder suportar econòmicament dos programes o inviable si n'hi operen quatre. O també pot ser inviable si solament hi opera un prestador, però la xarxa de telecomunicacions és massa costosa per un de sol. A més, cal tenir present que la titularitat és un factor molt important en la viabilitat.

Però el model de negoci dels prestadors també és una variable important per avaluar la viabilitat de cada demarcació. Si bé el model de proximitat s'està mostrant com el més viable, es fa difícil d'imaginar demarcacions amb dues, tres o quatre televisions que proporcionin el mateix tipus de programació. I, a més, s'ha de tenir en compte el grau d'implantació dels prestadors en el territori en qüestió i les oportunitats amb què poden comptar els nous actors que també tenen concessió.

En aquest sentit, es proposa una anàlisi dinàmica de la viabilitat de les demarcacions de TDT-L a Catalunya que tingui en compte tots aquests elements: el nombre d'habitants i la distribució geogràfica; les característiques de la xarxa de telecomunicacions necessària; l'orografia i els solapaments entre demarcacions; la viabilitat econòmica dels prestadors, i la diversitat de l'oferta que inclogui prestadors públics i privats.

Aquesta anàlisi és la que ha de contribuir a garantir la racionalitat i la sostenibilitat de les demarcacions de la TDT-L, a prendre decisions sobre la cobertura o no de les concessions vacants, a les autoritzacions sobre emissió en cadena i producció sindicada, al foment i suport de les televisions públiques i privades que fan proximitat. Ha d'inspirar, en definitiva, els objectius que s'han de seguir i les mesures que s'han de dur a terme en els propers mesos en relació amb la TDT-L per a la seva consolidació.

Oportunitats per a Catalunya de la implantació de la TDT

1. Oportunitat per regular part del sector audiovisual local de l'era analògica

Quan es va posar en marxa el procés per implantar la TDT-L, l'any 2004, un dels discursos recurrents per part del sector i de les administracions catalanes va ser que això portaria a la plena regulació i reconeixement legal de la televisió local catalana.

2. Consolidació de grups multimèdia supramunicipals

Un dels objectius manifestos del concurs de la TDT local privada convocat a Catalunya era contribuir a crear i reforçar grups multimèdia catalans a través de les concessions.

3. Oportunitat per reforçar el sector autòcton de la TDT

Un altre objectiu del procés d'atorgament de concessions de la TDT-L a Catalunya era contribuir a conformar un sector audiovisual autòcton competitiu i econòmicament sostenible.

4. Aparició i consolidació de xarxes de sindicació de continguts

En el context del procés d'implantació de la TDT, han sorgit xarxes de televisions públiques i privades centrades en la (co)producció de continguts de caràcter sindicat. Aquestes formacions noves s'han d'entendre com un producte de les noves necessitats que imposa la TDT, però també com una oportunitat per al creixement i la consolidació d'una petita indústria de producció vinculada a les televisions privades locals catalanes.

5. Diversificació dels continguts de les xarxes de sindicació

L'aparició de les dues xarxes privades i la diversificació de les públiques provoquen una altra oportunitat quan es combinen tots dos processos. D'una banda, el volum de continguts susceptibles de ser sindicats augmenta respecte dels anys precedents. De l'altra, el fet que hi hagi diverses xarxes de sindicació d'origen i de natura diverses es pot traduir en més pluralitat d'aquests continguts sindicats.

6. Una oportunitat indirecta: l'aparició de xarxes multimèdia de proximitat

Hi ha actors del sector que han anunciat l'articulació de xarxes i de formes de col·laboració que van més enllà de la televisió. De fet, es vol aprofitar l'experiència de sindicació de continguts televisius i la dimensió multimèdia dels actors implicats en el projecte per posar en marxa plataformes multimèdia que aprofitin els continguts i l'experiència en la gestió de premsa impresa, ràdio i mitjans en línia.

7. Creació i potenciació del sector audiovisual públic local

Estan apareixent nous canals públics de televisió en zones sense tradició de televisió pública. La integració en un consorci de

diferents municipis amb televisió pública analògica també crea sinergies entre recursos tècnics i humans que prèviament no tenien relació.

8. Aparició de clústers locals de l'audiovisual i sinergies amb la universitat

L'aparició de més oferta pública i la consolidació de l'oferta existent es relacionen amb un altre fenomen que la TDT-L està ajudant a desenvolupar a Catalunya: la creació de clústers audiovisuals locals en diferents punts del Principat. A més, molts d'aquests projectes estan vinculats a diverses universitats catalanes. L'objectiu és crear sinergies entre la universitat i la producció audiovisual.

Notes

- 1 El marc legal del Pla tècnic de la televisió digital local que afecta Catalunya es basa en el Reial decret 439/2004, de 12 de març, modificat, posteriorment, pel Reial decret 2268/2004, de 3 de desembre. A Catalunya es planifiquen 21 demarcacions i 24 múltiples (amb quatre programes cadascun). Cada demarcació disposa d'un múltiple excepte Barcelona, Cornellà de Llobregat i Sabadell, que en tenen dos. D'altra banda, dels 96 programes totals, el Govern va reservar-ne 37 per a la gestió pública i 59 per a la privada.
- 2 CONSELL DE L'AUDIOVISUAL DE CATALUNYA. *Diagnòstic de la televisió digital terrestre local a Catalunya (setembre - octubre 2009)*. Barcelona: CAC, 2009 [En línia]:
<http://www.cac.cat/pfw_files/cma/recerca/estudis_recerca/Diagnostic_TDTLCat_231009.pdf> [Consulta: octubre de 2010]
- 3 CONSELL DE L'AUDIOVISUAL DE CATALUNYA. *Informe sobre l'audiovisual a Catalunya 2007*. [En línia]
<http://www.cac.cat/pfw_files/cma/recerca/altres/Informe_sector_2007.pdf> [Consulta: octubre de 2010]
- 4 No es comptabilitza Uniprex Televisió Digital Terrestre Catalana, SLU, que va renunciar a la concessió (Acord 101/2009, de 20 de maig, del Ple del Consell de l'Audiovisual de Catalunya, mitjançant el qual es resol el contracte per a l'explotació del servei de TDT-L del qual era titular).
- 5 Punt 4 de les conclusions del document *Criteris d'interpretació de les obligacions que integren el règim dels prestadors del servei de televisió digital terrestre d'àmbit local en matèria de programació original, producció pròpia, emissió en cadena i sindicació de continguts*.